

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 12 kor.
Félévre . . . 6 „
Negyedévre . . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadótulajdonos és szerkesztő:

VERES JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:

HAJTS BALINT.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . . . 4 „
Nyolczad oldal . . . 2 „

Karácsonyi óhaj.

Karácsony van! Tegyük le az önfentartás és önvédelem kezünkbe kényszerített és a folytonos haladás ösztönszerűleg is forgatott fegyvereit. Pihenjenek! Legforróbb óhajtásunk most az, vajha a béke olajágával léphetnénk ki magyarhoni evangélikus egyházunk életmezejére, mert felénk hangzik a karácsonyi szózat: „*Dicsőség a magasságos mennyeiben az Istennek! és a földön békesség és az emberekhez jóakarát.*“ A közel évforduló komoly pillanata pedig így int: „*És a világ elmulik és az ő kívánsága is: a ki pedig az Istennek akaróját cselekszi, örökké megmarad.*“ Feltételezi azonban e két figyelmeztetésnek általunk való hívését azon meggyőződése, hogy Krisztus urunk: *az út, az igazság és az élet, és hogy nála nélkül senkisémet jöhet a mennyei atyához.*

Ha most már e szózatok szemponyjából végig tekintünk hazai evangélikus egyházunkon és figyelembe vesszük annak viszonyait, van-e lehetőség arra, hogy a karácsonyi szent napokhoz illően, örömmel lobogtassuk a krisztusi béke olajágát? A kérdés fontos; egyházunkra nézve égető életkérdés. Térjünk ki előle egy kissé. Juttassuk eszünkbe, hogy a karácsony leglélekemelőbb megünneplése a családi, a házi élet körében szokott végbemenni. Ha a ház népét, a család tagjait őszinte szeretet, önmegtagadó örömteljes szolgálatkészség, alázatos türelmesség köti össze, akkor ily házban szünet nélkül karácsonyi béke és boldogság honol. Ily házban nem találunk egyesek fennhéjázása által előidézett egyenlenséget és surlódást. Ily családon kívülről jövő támadások kárt nem ejthetnek, mert az egész család egyértelműen legyőzhetlen hősként megvédi léte boldogságát, fennmaradásának jogait, előmenetelének feltételeit.

Az egyháznak is ily háznak kellene lenni. Őszintes tagjai, ha helyesen megértették hivatásukat,

magasztosabb életcélt nem ismernének, mint azt, hogy egyértelmű családot képezzenek, melynek feje Jézus Krisztus, az isteni szeretetnek fejedelme.

De hát ilyen családot képez-e a mi magyarhoni ág. hitv. ev. egyházunk? Távol vagyok tőle, hogy a karácsonyi szent napokban keserűséget akarjak ébreszteni akármely lélekben, melylyel egyhiten való vagyok. Ámde, ha még oly tárgyilagos szemmel is végig tekintek hazai ev. egyházunk jelenségein, fájdalommal kell tapasztalnom, hogy a testvéri őszinte szeretet, a hitbéli összetartás, az egyértelmű védekezés kívülről jövő támadások ellen sok hézagot mutat fel.

A zsinat óta belenőtünk abba a gondolatba, hogy áldásteljes egyházi életet előteremteni lehet szabályrendeletek által, melyek megtanítanak minket tüzetesen, mily utakon járjunk, mily lépéseket tegyünk egyházi életünk fellendítése céljából. Tagadni ugyan nem lehet, miszerint az ember járása és eljárása nagyon megkönnyítették, ha, mint a katona, minden teendő mozdulatra belanított és az második természetévé vált. Azonban ez, minden jó oldala mellett, csak külső ügyességet kölcsönöz.

Belső, odaadó, áldozatkész és önmegtagadással munkálkodó egyértelműséget csak krisztusi szeretet, a hitbéli buzgóság plántálhat lelkeinkbe. Ezt az egyértelműséget nem akadályozhatja meg a különböző tudományos irány, mert a józan, elfogulatlan tudomány iránya az egyházi élet terén csak oda vezethet bennünket, hogy Isten és Krisztus Urunk iránti szeretetünket nyilvánítsuk felebarátaink, hitbelieink iránti szeretetünkben.

Az evangélikus egyház nem a külső fegyelmezés szervezete, hanem a Krisztusi szeretet alkotása. Azon pillanatban, melyben a szentlélek éltető ereje helyett csak külső kapesok akarnak összetartani az evang. egyház épületét, kihalna belőle a krisztusi élet s szünetnélküli surlódások tanjárává lenne.

Lehet, hogy családom, de nekem úgy tetszik,

mintha ezen veszély ismét komolyabban fenyegetné evang. egyházunkat. Negyvenegy évig szolgálom az Urat gyarló tehetséggel és várva vártam, vajjon megélem e azt a napot, melyen hazai ág. hitv. ev. egyházunk egy egyértelmű, krisztusi szeretet által összekötött családot fog képezni? Megkezdtém hivatalom pályáját akkor, midőn a Patens rózsaláncái heryadásnak indultak és az önkormányzás hajnalhasadása megjelent egyházunk boltozatán. Volt akkor hitbuzgó élet! Ma is szemem előtt lebegnek a lelkesedés és öröm jelenségei. Megtaláltuk volt ismét önön magunkat. Nem akartunk mi semmi kűltekintélyt, hogy rajtunk segítsen. saját szellemi ténykedés által törekedtünk új életre ébreszteni egyházunk minden tagját, és a lelkesülő szívekben szilárd remény lakozott, hogy egyházunk egyértelmű munkálkodását most már nem fogja megzavarni semmiféle körülmény és eshetőség, hogy békés és őszinte hitfelei szeretete oly erős várrá alakítja egyházunkat, melynek kívülről jövő veszély nem árthat; hogy egyházi életünk minden pontján lobogtathatjuk a krisztusi béke olajágát.

Szó sincs róla! azon idő óta sok történt, a mi a krisztusi élet ereje, hazai evang. egyházunk hitbuzgó törekvése mellett fényes tanubizonyságot tesz. Vannak az isteni szentlélek és a krisztusi szeretet által megáldott vezérférfaink, kik önfeláldozással ébresztik és fejlesztik bernünk az evang. hitéletet. Vannak és szaporodnak intézeteink, melyek az evang. hitélet fellendítésén fáradozhatnak munkálkodnak; vannak egyes egyházközségeink, egyházmegyéink, sőt egyházkerületeink, melyeknek odaadó törekvése az, hogy az egyházi élet terén mindenek ékesen és áldáson történjenek.

De én keresem a hazai evang. egyháznak egyöntetűségét, szeretetteljes egyértelműségét. Keresek oly hazai egyetemes ev. egyházat, hogy azt az országnak bármely pontján fekvő templom szertartásaiban, az egyházközségek pezsgő hitéletében megtaláljam. Keresek egy oly hazai evangélikus egyházat, melynek bármely egyházközségében megtaláljam Péter apostol eme intésének megvalósítását: „*Ti pedig választott nemzetiség, királyi papság, szent nép vagytok és oly nép, melyet Isten sajátjának tart, hogy annak hatalmas dolgait hirdessétek, a ki titeket a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott*“ Oly egyházat, hol a lelkesedés és a világi tagok vetekednek egymással az evang. egyházi életnek ápolásában. Ily hazai ev. egyházat találni, ez karácsonyi óhajom. Megtalálom-e?

Nem tudom! Mert némelyek azt mondják, hogy ez hazánk és ev. egyházunk viszonyainál fogva lehetetlenség. Kiemelik, hogy ez csak oly országokban lehetséges, a hol egy anyanyelvű nemzet lakik és így az illető egyháznak anyanyelve is egy; hogy hazai ev. egyházunk legnagyobb gyengesége a különböző anyanyelvűség, melynél fogva különösen az állam követelésével egyetértésbe nem juthat. Ámde ez nem ok arra nézve, hogy az egyhiten levő egyháztagok különféle anyanyelvük mellett szeretetteljes egyetértésben nem élhetnének és egyházi dolgait egyértelműleg el nem intézhetnék. Mert nem az anyanyelv, hanem a főzés hit és hivatás jelöli ki az egyházi élet terén az eljárás és köteleességteljesítés útját és célját.

Igaz, az ev. egyháznak az is kötelessége, hogy azon állam, azon ország iránt, melynek földjén született és él, szeretettel és tisztelettel viselkedjek, annak törvényeit teljesítse és a közéletet és a közbékét előmozdítani törekedjek. Annál inkább, mert az államhoz való viszonyát maga az üdvözítő jelölte meg, midőn Máté XXII. 21-ben azt mondja: „*Adjátok meg azért, a mi a császárnak, a császárnak és a mi az Istené, Istennek.*“

Azonban eltekintve ettől, megvallom, én sohasem tudtam magamnak megmagyarázni, mikép lehet valaki hazájának és annak állami intézkedéseinek ellensége vagy rosszakarója. Az első keresztyének zsarnoki kormányok alatt is hű fiaik voltak hazájuknak és épen a béketűrés és hű kötelesség teljesítés által hazaszeretetük tekintetében legnagyobb ellenségeiknek elismerését is kivívták maguknak. De meg, a mit csak melleleg érintek, én eddig nem tapasztaltam, hogy engem negyvenegy évi hivataloskodásom idejében valaki abban gátolt volna, hogy német ajkú hűeimnek német nyelven hirdessem az Isten igéjét. És azt is tudom és felteszem, hogy az állam intéző körei is tudják, miszerint a nem magyar ajkú honpolgárt egy éjjelen át anyanyelvének tudásától kiragadni és a magyar nyelv tudásában othonossá tenni nem lehet. Azonban szilárd meggyőződés, hogy a ki hazánkban akár állami, akár egyházi téren közhivatalt akar viselni, annak okvetlenül szeretettel tudnia kell az állam nyelvét, és kötelessége a reá bízott hűvekben ápolni a hazai iránti hűséget és szeretetet.

Ha így fogjuk fel egyházi és honpolgári állásunkat, sem az egyházzal sem az állammal összeközösésbe nem jövünk s azon dicsőségben részesülünk, hogy mindenki az egyházi egyetértés és a ha-

zaszeretét tekintetében mi reánk fog hivatkozni mint ez iránybani mintaképekre, s mi leszünk az egyházi és a honpolgári békeolajának jogosult lobogtatói.

De elég! A mondottak folytár: összefoglalom karácsonyi óhajomat abban, hogy teljesüljön rajtunk, a mit Pál apostol a rómabeliekhez írott levele XV. 5—7. verseiben mond: „*A békességes türesemnek pedig és vigasztalásnak Istene adja nektek, hogy egyenlő akarattal legyetek ti közöttetek egymáshoz a Jézus Krisztus szerint. Hogy méltóképen egy szájjal dicsőítsétek az Istent, és a mi Urunk Jézus Krisztusnak atyát. Azért egymást vegyétek fel, miképen a Krisztus is felvett minket az Isten dicsőségére.*

Legyen áldott a mi karácsonyi ünneplésünk!

Bierbrunner Gusztáv.

A mi vend testvéreinkről.

(Folytatás.)

II.

Valahányszor a vendekre gondolok, mindig eszembe jut koszorús költőnk mondása: „Földi ember kevéssel beéri, vágyait ha kevesebbre méri.“ Ez a vend nép is boldog az ő egyszerűségében, szegénységében. Ott az alföldi, jómódtól zsiros atyafiak közt grassáló socialismus s az ezzel kapcsolatos lángoló gyűlölet a kaputos uri osztály iránt — még ismeretlen. Egyetértés, békesség honol a fenyegetéstől borított vend hegyek között.

Ez a nép nem zúgolódik. Nem elégedetlenkedik. Pedig sok oka lenne rá. Vele szemben még a természet is oly mostoha. Nem adja meg finainak ott a kenyeret. A vendek százával járnak el aratni, kenyérkeresni ide közénk, sőt még le az alföldre is. Oda, a honnan a mi népünk Amerikába szökös mert — úgy mond — itt nem lehet megélni. S a vend, messze vidékről jöve — itt keresi meg a télire valót. Ő megelégszik a megvetett, eldobott száraz darab kenyérrel. Csak kenyér legyen. Még hálás is. Nem is panaszkodik, hogy ily messze kell érte jönni.

Mikor útra kél nyár elején — áldást kér ott a vendségben jó lelkésztől ez útjára. Mikor meg így késő ősszel megtér a távolból, özönnel siet papjához, hogy általa is hálát adjon Istenének a szerencsés munkáért. S a vendeknél rendszeren ez alkalommal van az *őszi hálaadó* istentisztelet.

Csak az ki látja, hogy ilyenkor mint sir, zo-

kog a nő, a gyermek s az az az örömtől, hogy a kenyérkeresők szerencsésen hazaértek s hoztak télire valót, csak az érti meg azt a mély vallásosságot, egyház- és Istenszeretetet, amely a vend népnek ékessége.

A vend nem zúgolódik a mostoha sors miatt. Pedig mindene oly szegényes, oly szerény, oly igénytelen.

Szellemi tápláléka, tekintve annak mennyiségét, a mi népünkhöz mérten, a mely hírlapot, könyveket stb. olvashat, — úgy szólván semmi.

A vendeknek nincs irodalma. Nincsenek olvasmányaik. Sem hírlap, sem könyv. Még a szentírásból is csak az Újtestamentom és a 150 Zsoltár van meg vend fordításban. Ezt is csak 1848. óta bírják, *Küzmic* István surdi ev. pap fordításában. Egyetlen szellemi, lelki eledelük az, a mit lelkészük-től nyernek a templomban. De ide aztán sereggestül mennek.

S bizonyjal azért is oly boldogok az ő egyszerűségükben.

Nyelvük sajátos keveréke az ó szláv, a tót, a magyar és a német nyelvnek. És ennek dacára is igen érdekes nyelv.

Mivel én az ő nyelvüket főleg abban a formában sajátítottam el, a mint ezt a mi néhai való jó Czipott bátyánk segedelmével a templomi funkcióknál láttam és hallottam, azért főleg itt, erre a templomi, istentiszteleti funkciókra utalok s ezekben mutatok rá a vend nyelvre és ennek sajátosságaira.

Megjegyzem, hogy énekes könyvük a mi énekesünknek vend fordítása. És pedig őszintén mondom: igen jó ihletett és vallásos hangulatot keltő alkotás. Énekelni meg — gyönyörűen tudnak.

Közének és oltári funkció után, a mely ima és epistola olvasásból áll, egy újabb ének után felmegy a lelkész a szószeke s ottani funkcióját így kezdi:

Vu iméni Bogá, Ocsé Sziná i Dühá szvétoga. Vetakse szvéto meszto vküppridócsi moji lübléni krszcsane, pozdignite z menom vréd vasa szrdczá Bógi etak sze molcsi. Magyarul: Az Istennek, Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében. E szent helyen egybejött kedves keresztyének, emeljétek fel velem együtt sziveiteket Istenhez így imádkozva. Ezután jön egy hosszabb ima, majd ima a betegekért. Ez rendszeren minden vasárnap egy, illetve az egyes periodusok szerint más és más. Mint érdekes dolgot emlitem meg itt azt, hogy a betegekért úgy kell a lelkésznek imádkozni, hogy azt a kiért imád-

kozik keresztnéve szerint belefoglalja az imába oly formán, hogy elibe mondja a helység nevét, a hol a beteg lakik; ha több a beteg, akkor egymásután felsorolja őket így: Vasnyires: Naniko, Jeléna; Musznya: Ferkó, Milan; Szent-Bibor: Ivan, Stevan. A betegek vezeték nevét soha sem kell olvasni. Az Isten — mondják ők — úgy is tudja, hogy Vasnyiresben kinek a Jeléna vagy Nanikó nevű lánya beteg.

A betegekért szóló ima után jön az Uri ima. Ezt ide írom teljes terjedelmében. És pedig ezt is — mint a fentit is — a vendek írásmódja és ki-ejtése szerint. Mert írásuk is, beszédük is a magyar helyesírás szerint igazodnak. Az Uri ima ime ez:

Ocsa nas, kí szi vu nebészaj, szvéti sze imé tvoje, pridi knam králesztvo tvoje, bojdi vola tvoja, kako je vu nébi tak i na zemli. Krūha nasega vszakdenisneca dáj nam ga dnesz, i odpūszi nam dugé nase, kake i mi odpūszesamo dúzsnikom nasim; i ne vpelaj nász vu szkúsávanye, nego odszlobodi nász cd hūdoga ár je tvoja králesztvo, zmózsoszt i dika zdaj i na veke. Amen.

Majd ezután felolvassa a textust eme felhívó szavakkal:

Poszlynte nas denyésni evangeliom steroga popisao ozvéti Mátoj evangelista vu srtom táli od prvoga do edenájszetoga (IX. 1—11. v.) versa etaak: itt jön aztán a textus. Majd a beszéd. A hirdetés után az áldás imígyen:

Po etomtoga milosca goszpodna nasega Jézusa Krisztusa, lübézen ocsé nebeszkoga i dar dühá nyegovoga, naj bode z námi zev szémi, zdaj i na veke. Amen. Magyarul: Ezeknek utána — a mi Urunk Jezus Krisztusnak kegyelme, mennyei atyának szeretete és az ő lelkének ajándéka, legyen mi velünk mindnyájunkkal most és mind örökké!

Az új testamentomból is közlök néhány részt. Így Mt. X. 1, 5, 6 - 8 „S K szebi prizvavsi ti dvanájszet vucsenikov szvoji, dáo nyim je oblászt nad neesisztimi dühovmi; da bi je vö metali, i vrácsili vszáki beteg i vszáko medlovooszt. Eti dvanájszet je poszlaó Jezus zapovedavsi nyim govorécsi: na pot proganov neidite, i v meszlo Samaritanusov neidite. Nego bole idite k tim pogüblenim ovezám hize Israelske. Idócsi pa predgajte govorécsi: ka sze je priblizalo Králevsztvo Nebeszko. Nemocsne vrácsste, gobave ocsiscsávajte, mretve zbüdjavajte vragé zgányajte; zobsztom ozte vzéli, zobsztom dájte.

Az hiszem már ebből is látják a szláv nyelvet

ismerők, hogy itt milyen sajátos nyelvvél van dolgunk.

Van ebben szerb, horvát, tót és magyar vegyülék. Pedig ez, a mit eddig bemutatam a vendek biblikus nyelve. S ez is annyira vegyes.

A mindennapi, köznyelv még gazdagabb az e fajta tarkaságokban. Épp ezért a ki ismeri a tót, a szerb, horvát, a magyar és német nyelvet — az a vendet igen könnyen megtanulhatja.

Vannak népdalaik is. Igaz, hogy nem sok. Ilyen például ez az egyik balladaszerű hosszabb dal, a mely a katonasághoz vitt kedves után siránkozó leányt állítja elének mondván:

Meczka na prági sztála
Nemilo sze jokála
Za szvojiga *libo* lubeseka
Kír vidla vecs nebo
Jasz bom ti povedav
Kak je *szoldaszki* sztasz
Csi szábla me ne szmekne
Ta krugla me omozi. Stb.

Szerelmes tartalmú dalaik is vannak. Ilyen ez:

Meczika v püngrádi rózsé beré
Fantics pa mi mogré pa nyoj veli
Trgaj mi rózsicze, delaj mi püslieze
Csi szi zse moja lüba. Stb.

Magyarul: Mariska rózsát szed a kertben, kedvese szól hozzá: szedj nekem rózsát, köss belőle csokrot, az én kedvesem vagy. Stb.

Nem hiszem, hogy ezt a nyelvet még egy más nép beszélne valahol. Már a határos ausztriai vendek nyelve sokban eltér a mi vendjeink nyelvé-től. De azért jól megértik egymást. S ez, a nyelvi rokonság nagy veszélyt rejt magában a mi jó evang. vendjeinkre nézve. Az osztrákországi vendek — bigott katolikusok, de őt már a magyarországiak közt a muraumentiek is azok. Katolikusok és — magyargyűlölők. Ez a két jellemvonás együtt jár ott.

Kettős veszteség fenyeget tehát bennünket ott. A plebánosok térítése nem csak egy-egy ev. lelket ragad el egyházunktól, hanem mindig egy-egy jó hazafi is elvész ilyenkor.

Pedig nagy kár azokért a jó lelkű ev. vendekért. Egyház és államnak kétszeres éberséggel kell ott őrködni.

A dunántúli ev. egyházkerület meg is tesz mindent e hithű nép felsegélésére, lelki gondozására. De a nép szegény. Anyagilag tehetetlen. Tanítót,

iskolát csak úgy képes fentartani, ha 4—5 község egyesül. Ez pedig abszurd állapot. Télviz idején — pedig az iskolázás ez időre esik — 2—3 órányi utat nem tehet ez a kis gyermek.

Itt az államra, a magyar államra vár igen szép, magasztos hivatás. Igaz, hogy már megkezdte a mentési munkákat, de lassan halad.

Állítson oda több állami iskolát, de hamorosan. Mert hisz nem tarthat örökké az az állapot, hogy 5—6 község gyermeke egy ev. iskolába járjon, a mely egyúttal az egyedüli az 5 faluban. Pedig minden falu, vagy kettő-kettő egybefoglalva annyi tan-kötelest állít ki, hogy ez maga elég egy iskolára.

Kétszerezze meg ott az állami iskolákat, a magyarság emez védbástyáit. Sehoh nem fogadják oly hálával, szeretettel mint ott, a szegény de jó lelki vendek között.

A mi egyházunk jól tudja, hogy mi az ő kötelessége. Papjai, tanítói szívvél-lélekkal fáradoznak, buzgólkodnak. De kevesen vannak. A nép pedig többről nem tud gondoskodni. Gyenge, erőtelen és szegény, mint maga a magyar protestans egyház.

Itt az államra apellálunk. Ennek kötelesség-érzetéhez fordulunk.

De ajánljuk e mi jó vend testvéreink ügyét e lap érdekes szerkesztőjének a magyar protestansok ügyének a törvényhozás házában hivatott képviselőjének, lelkes védőjének jóindulatú figyelmébe is.

Ha jelen szerény soraimmal ezt sikerült vala elérnem, — örülnék, mert tudom, hogy egy szép és magasztos ügynek tettem ez által is szolgálatot.

Gergelyi.

Mohácsy Lajos.

Karácsony ünnepén.

Óh Te Maszületett,
A ki uj életet
Hoztál egész világra:
Légy mindörökké áldva!

* * *
Kezeteket tegyétek össze
Ártatlan, boldog gyermekek!
Az arcot öröm-köny fűrössze:
A mennyország a tietek.
Ki megnyitotta ajtaját,
Jézus Ó, a gyermek-barát.

A szenvedő, az özvegy, árva
Hulló könyvét törülje le;
Nézzen az égi jó Atyára,
S a szív békével lesz tele.
Zendüljön buzgó hálászó —
Jön a szelid Vigasztaló.

Öleljétek át a keresztet
Bűnbánóan, óh emberek!
A teremtettség is megreszket,
Hogy a Megváltó közeleg.
A megtérőn Ó könyörül,
S rajt' az angyal-kar is örül.

Rázzátok meg a rabbilincset
Ti földnek minden népei:
Szabadítónk hoz drága kincset:
A szolga-jármot tördeli.
Emberméltóságot tanít,
S szabadság vér-rózsája nyit.

Kik sűrű könnyel áztatjátok
A drága sír virágait:
Élet Királya jön hozzátok,
Nyiljék virágotok: a hit!
Szívben van gyökered, virág,
S mennyben örököld koronád.

Siralomvölgynek éjjelébe,
Nemes küzdők, fényt hintetek!
Hogy legyetek az Isten képe:
Szeressetek, szeressetek!
Az ég alatt, a föld felett
Óröm van: jön a Szeretet!

* * *
Óh Te Maszületett,
Aki uj életet
Hoztál egész világra:
Légy mindörökké áldva!

Sántha Károly.

KÉRELEM.

Tisztelettel kérem, méltóztassék az előfizetést megújítani, s a lapot a felügyelőknak is ajánlani, hírek, cikkek beküldésével is támogatni.

Veres József.

Belföld.

Karácsonyfa ünnepély. A nagyszombati ev. jótékony nőegylet adv. IV. vasárnapján szép karácsonyfa ünnepséget rendezett az elemi iskola szegény gyermekei felruházására. Az ünnepség a helybeli városi polg. fiu iskola tágas termében — melyet a közönség zsufolásig megtöltött — folyt le. Az ifjusági (leány) kar bevezető éneke után Farkas lelk. beszélt az ünnep jelentőségéről s arról, hogy várják a krisztust? Ez után a gyermekek által előadott énekek és szavaltatok egymásután változtak, befejezésül az Albrecht lelkész által vezetett kar énekelt. Erre megkezdődött az ajándékok szétosztása. Kapott pedig 19 fiu és 21 leány mindenféle ruhaneműt és lábbelit. Isten tartsa meg buz-

góságában a lelkes nőegyletet, addig míg egy szükségét szenvedő kis diákja lesz az iskolánknak. F. P.

Lelkészválasztás. A szendi egyház *Piri* Károly pápai segédlelkésként választotta meg lelkészének.

Egyetemes gyűlés. Az evang. egyház egyetemes közgyűlésének nov. 12-én elnapolt tanácskozásait f. hó 8. és 9-én folytatták dr. *Baltik* Frigyes egyházi és báró *Prónay* Dezső egyetemes felügyelő világi elnöklete alatt. A gyűlésen *Sárkány* Sámuel püspök gyengélkedése miatt nem vett részt. A theol. akad. nagy bizottságba *Zsilinszky* Mihály helyére, ki hivatalos elfoglaltsága miatt a bizottságokban viselt állásairól lemondott, *Fabinyi* Gyula, a nyugdíjintézet bizottsági tagságra *Solcz* Gyula választotta meg. Az egyet. egyház theológiájával felállítandó theol. otthon javára báró *Sohymossy* Odön által — édes apja emlékére tett — 4000 koronás alapítványát a gyűlés köszönettel tudomásul vette. A napirend legfontosabb tárgyát az alapítványok új szabályrendeletének részletekben való tárgyalása képezte, melyet az egyet. gyűlés novemberben a részletes tárgyalás alapjául már elfogadott. Ez a szabályrendelet különösen az állam illetéktelen beavatkozása miatt vált szükségessé. A szabályrendelet majd minden egyes pontjának elfogadását igen élénk eszmecsere előzte meg, melyben részt vettek: *Wagner* Géza, *Stehló* Kornél, *Szentiványi* Arpád, *Gyurácz* Ferenc, *Prónay* Dezső, *Zsilinszky* Mihály, *Barca* Géza, *Laszkáry* Gyula, *Csepregi* György, *Zsigmondy* Sándor, *Jánossy* Lajos, *Haviár* Dani, *Kiss* Ernő, *Mesko* László, *Materny* Lajos, *Szelényi* Aladár, *Veres* József stb. Több rendbeli módosítás után, a szabályrendeletet a másnapi (dec. 9.) tartott folytatólagos tárgyalás után elfogadták. Az elfogadott szabályrendeletet átküldik a két prot. egyház közös bizottságához. Következett a zsinat előkészítő bizottság jelentése. A bizottság jelentését *Zsigmondy* Jenő terjeszti elő a következőkben: „A bizottság határozati javaslatot terjeszt elő, a mely szerint kimondja a közgyűlés, hogy az ev. egyház alkotmányának megváltoztatása az államsegély igénybe vétele esetén sem szükséges, csupán azok a rendszabályok alkotandók meg, melyek az államsegély megadásának feltételét képezik. Az egyetemes közgyűlés mint legfőbb kormányzó testület az E. A. 150. szakasza értelmében erre intézkedési joggal bír. Az egyetemes közgyűlés elhatározza, hogy az állami hozzájárulásból és más segély forrásaiból egyetemes adó alapot létesít, melynek rendeltetése a hűvek adóterheinek könnyítése mind ama egyházakban, melyek a létesítendő adókulcs életbe léptetése után segélyre szorulnak.“ Hosszabb eszmecsere adott okot a javaslatnak a később megállapítandó „adókulcs“ kitétele. A javaslatot vita után, melyben részt vettek: *Stehló*, *Szentiványi*, *Haviár* D., *Zsigmondy*, *Laszkáry*, *Jánossy*, *Miklet*, *Materny*, *Baltik*, *Veres* stb. — *Zsigmondy* Jenő azon módosításával fogadta el az egyet. gyűlés, hogy az

„adókulcs“ helyébe a „feltételek“ kifejezése igassék. Ezzel a gyűlés kimerítette a tárgysorozatot és délután 2 órára véget ért.

Beküldetett. Az „Ev, Egyház és Iskola“ 50-ik számában egy X névtelen beküldő megütközik azon, hogy a VI. sz. k. vár. egyházmegye esperese a megüresedett kassai I. egyházban az adminisztratori teendőkkal az üresedés tartama alatt nem a kassai II. egyház, hanem az eperjesi I. egyház lelkészét bízta meg. Hivatkozik a kassai egyházkerület lelkészválasztási szabályrendeletének 10. §. c) alpontjára, mely szerint „oly egyházközségben, ahol egynél több rendes lelkész van, az üresedés ideje alatt felmerülő teendőkkal a helybeli másik, vagy a helybeli lelkészek egyike bízandó meg.“

Cikkírónak válaszul csak ennyit: A lelkészválasztási szabályrendelet „*egyházközségről*“ szól és nem városról vagy egyéb politikai községről. Már pedig a kassai két egyházak mindengyike egymástól teljesen független, önálló, külön egyházközség; — a kassai II. egyház lelkésze nem oly „*egyházközség* lelkésze, a hol egynél több rendes lelkész van“, — így tehát jogilag ugyan oly viszonyban áll ugy ő mint a „*kassai II. egyházközség*“ a „*kassai I. egyházközséghez*“, mint akár az eperjesi I. „*egyházközség*“ és annak lelkésze, akár a VI. szab. kir. vár. egyházmegye bármely más „*egyházközsége*“. Az esperes tehát szabadon élhetett és „*is*“ azon jogával, hogy „a lelkészi hivatal vezetését valamely szomszéd lelkészre“ ez esetben az eperjesi I. egyház lelkészére bízta. S hogy eljárása szabályszerű volt, bizonyítja az is, hogy intézkedését nemcsak az első sorban érdekelt kassai I. egyház s felügyelője, ki egyúttal az egyházmegye felügyelője, de az egyházkerület irányadó tényezői is megnyugvással és helyesléssel fogadták. D.

A dunántúli ének- és zenepártoló egyesület 1903/4. évi „Jelentés“-e örvendetes képet nyújt az egyesület megerősödéséről, gyarapodásáról és hasznos működéséről. Van az egyesületnek 22 alapító, 209 rendes, 5 pártoló, s egy disztagja. Az alapító tagok 50 koronát fizetnek egyszersmindenkorra. A rendes tagok évi 2 kor. tagsági díjat, a pártoló tagok letzés szerinti összeget fizetnek az egyesület pénztárába. Az egyesület 1903. évi bevétele 560. 13 kor. kiadása 533.39 kor. Vagyonállás az 1904. évi jan. 1-én 2786 59 kor. Az egyesület ez évben is jelentékeny segélyt adott szegényebb gyülekezeteknek orgonajavításra vagy harmonium beszerzésére. Más gyülekezeteknek Chorálkönyvet, tanító egyesületeknek orgonaműveket ajándékozott. Dallamos könyveivel pedig tőkén az egyházi énekek, a templomi éneklés egyöntetűségét segíti elő.

Külföld.

Franciaországból. Három fő mozgató eszme körül csoportosulva szemlélhetjük Franciaországban a forrongó vallási, egyházi, állami s társadalmi életet, úgy mint: a) az egyház s állam elválásának a *Concordátum eltörlésével* kapcsolatos eszméje, b) a keresztyén vallással többé-kevésbé ellentétes úgynevezett *szabad-gondolás (libre-pensée)* s c) a *vallási egyesülés* és *tömörülés* eszméje — avagy ereje, elve s kérdése — körül. Nézzük a három dolgot külön, de a maga természetes egymásutánjában.

Az egyház s állam elválásának — a separációjának — harcias kérdésében kétségkívül főjelentőségű szava van egyfelől a római pápának s másfelől a fr. miniszerelnöknek. Allier Raoul azt mondja — *Témoignage* t. évi 32. számában — X. Piusról, hogy optimista s mystikus, ki a r. katholicismus gyors győzedelmét reményli Franciaországban, a dolog sikeréhez azonban szükségesnek tartja, még pedig az egész világon, a püspökök megrendszabályozását, ugyanakkor azonban Pius sem nem tud, sem nem akar szabadulni a jezsuiták generálisának: Martin atyának befolyásától, melynek áldozatául esett a közelmúltban — a tanításért kárhozottat — Loisy abbé is. A pápával szemben áll Combes fr. miniszerelnök, ki még nyáron, Carcassone-ban mondott híres beszédében kifejezte a célt, mely is „mindenelőtt társadalmunk teljes felszabadítása (*secularisatiója*), még pedig: a *laikus szellemnek a klerikális szellem felett való győzedelme által.*“ Róma még többé-kevésbé fél a Konkordát eltörlésétől, Combes azonban kijelenti, hogy kezdetben ő is állta, védte ez egyezményt, de ma már nem teszi, mert az események rohamosan hozzák, kívánják a Konkordát eltörlését s a separációt, ő pedig az eseményekhez alkalmazkodik s erősen hiszi, hogy a kamara is így fog dönteni majd és — miután Briand javaslata javítva készen áll — még lesz a köztársaság öröme! S a kamara — tudvalevőleg — készül is dönteni. Az előcsatározás már e napokban megtörtént, mikor is bizalmat szavaztak Combesnek, hogy Rómával szemben sarkára állt.

Az életbe vágó fontos s nehéz kérdésben sokféle vélemény támad, így némelyek azt gondolják, hogy az elválás az egyházat az állam alá rendeli, ismét mások azt hiszik, hogy az egyház szabadabb lesz, mint eddig volt; Doumergne írja is a „*Christianisme*“ c. lapban, hogy a jezsuiták óhajtják is a separációt. A „*Sicéle*“-ben, de Lanessau író tette sarkalóan így ír: „az egyedüli helyes megoldási mód ma az, hogy *gyorsan* kell hozzálatni az egyház s állam közötti viszony szabályozásához, nem szabad elmérgesíteni, sem pedig véletlenül avagy további bizonytalan fejlődésre hagyni e dolgot . . . *Hyacinth* atya is — egy epistolában — hozzászól a kérdéshez, s azt mondja, hogy három a lehetőség: 1. a római egyház lerombolása (des-

truction), 2. a római egyháznak a pápától többé-kevésbé függő nemzeti egyházzá való átváltoztatása, vagy 3. megélési mód — *modus vivendi*, mely az egyház s állam viszonyát szabályozná. Az első két lehetőség elesik csakhamar — folytatja *Hyacinth* — mert meg nem valósítható; Rómát nem lehet eltörölni sem erővel sem törvénnyel; szakadt nemzeti — schismaticus gallikán — egyház sem állhat fenn sokáig, mert Franciaországot s annak elégedetlen papjait *nem a reformátorok tűzhit*e hevíti s lelkesíti, — marad tehát csak a *modus*, de ezt nehéz megtalálni, s való igaz, — végzi gondolatait a nagytekintélyű gallikán elvű atya — hogy: „Konkordát nélkül nagyobbak lesznek a nehéz kérdések, mint a Konkordáttal.“

A lutheránus „*Témoignage*“ 34. számában idevágólag szól egy cikk is ismerteti az *amerikai egyházi viszonyokat* s különösen a költségvetéseket. Amerikában nincs államsegély, minden egyház maga tartja fenn magát, „nálunk is így lesz — úgy mond a francia cikkíró — ha a képviselőház meg nem szavazza az állami hozzájárulást, az egyházak segélyezését“ (S Magyarországon, édes honunkban, hogyan állunk? Mi ugy vagyunk e kérdésben is, mint a párisi divattal ruha dolgában vannak falun, tudniillik: ó-divatosan.) A new-yorki állam közepében — cikkíró — kiválaszt egy kis ipar-várost példának; Ithaca a város neve; lakosainak száma 13,500; van a városban 17 féle egyház (methodista, baptista, congregationalista, presbyteriánus, episkopális, római stb.). A presbyt. egyház évi kiadása 31,000 frank, a congreg. 24,000, a methodistáé 19,000; a papok fizetése 10—15,000 fr. (nagy városokban 50—75,000); zenei kiadása a presbyt. egyháznak 10,366 fr.; s e pénz mind önkénytes megadóztatásból aláírások útján jön be, mikor is a fizetséget némelyek főkebefizetéssel egyszerre, mások *couvertben* a vasárnapi gyűjtési erszénybe tevésével teljesítik. Bevételi főforrásokul a templomi ülőhelyek után járó illeték szolgál; átlagos évi járuléka a híveknek 35 fr. Érdekes és tanulságos adatok ezek ránk nézve — tejezi be cikkét a francia.

Küszöbön van a vallási *átalakulás* („újraöntés“) Franciaországban, mondja a „*Témoignage*“ a 36. számban. A mikor ez átalakulást fejtegeti, csodák-csodája! utal e lap a magyar prot. egyház szenvedéseire is, melyek — úgy mond — teljesen azonosak a fr. hugenották szenvedéseivel; csak hogy amazokat kevésbé ismeri a világ. (Jól esik a magyar prot. kebelnek e megemlékezés, mely három év óta, a hogy fr. egyházi ügyekkel foglalkozunk, az első!) Most is beszélnek általában vallási üldözésről — így vezércikkezik a 37-ik szám — de a mai üldözés nem oly tragikus a fr. protestansokra nézve. A r. kath. egyházat szorongatja a fr. állam s e nyomás alatt szenved kissé a fr. protestantismus is. De ki ennek oka? Bizonyára az uralkodni vágyó Róma! Kétségkívül a fr. prot. egyházak is

alá lesznek vetve szigorú állami felügyeletnek s nehéz lesz az állami segítyt is nélkülözni, de meglesz az egyenlőség s a szabadság vallási tekintetben teljesen. Ha a 17. század protestansai ilyen szabadságot élveznek, akkor győzedelmeskednek! Ma nem a separatio fáj, nem is a pénzügyi segíty elvonása a baj, de — sajnos — a hitben való gyengülés a főveszedelem. S a láthatáron ott a nagy s részben új *ellenség*, sőt már hadaival bent is van közöttünk. Ez ellenség a szervezett, erős, új *vallás*, melynek szintén vannak papjai, van pápája s csalhatatlansága: e vallás a materialismus, a *szabad gondolkodás*, a *libre pensée*! 1814. óta az istentisztelet gyakorlása szabadnak mondható Franciaországban, de a r. kath. vallás állami vallás volt — ezentúl, az első pont marad, de — állítják — az államvallás lesz a *libre pensée* vallása, ez terjeszkedik az iskolákban, a hadseregben épúgy, mint előbb a r. katholicizmus. Az új vallás apostolai s missionáriusai erősen harcolnak a keresztyénség ellen s az új tanok mellett. No, de — ugymond a cikkirő — nekünk is vannak apostolaink s van vallásszabadságunk: érvényesítsük azt! Álmunkból ocsudjunk fel! virrad! munkára fel! Hitünk hegyeket mozdíthat meg! Ne sóhajtozzunk, de küzdünk s bizzunk — velünk a tengercesendesítő Jézusunk s az ő szent evangéliuma!

Nem is kicsiny ellenség az a „*libre pensée*!“ S mit akar? Hát egyebek közt el akarja törölni a keresztyén ünnepeket: a karácsony, husvét és pünkösödöt, mert az alapjukul szolgáló csodás eseményekben senkisémet hisz. Gautier fr. ev. lelkész ismertet egy röpiratot, melynek címe: „*A polgári szertartások útmutatója*“ írta Lux. Az iratban polgári keresztyénségről, banketté módosított gyónásról s polgári esketés és temetéséről, s az ezekre vonatkozó utasításokról van szó a „*Raison*“ a *jog és ész nevében*! A temetés pl. e szavakkal végződjék: „*az egyetemes szabad gondolat* nevében adieu!“ Ime az Isten nélküli s remény nélküli socialista, szabad, új vallás, melynek vannak philosophusai is. Old. Buisson, ki még némi keresztyén színnel fest, mikor az új vallás céljául az emberiség lelki tökéletesítését hirdeti s azt mondja, hogy az új vallás igazság útján halad felső, ideális s az abszolút jóban csúcsosodó morál felé. E tökéletesedéshez pedig — ugymond Buisson — akarunk 1. egyházat papság nélkül, 2. vallást káté nélkül, 3. kultust mysteriumok nélkül s 4. Istent rendszer nélkül. — *Pédézert* cáfolja Buissonnak ez új vallását, melyet szerzője „*A humanitás vallásának*“ is nevez (Religion de l'humanité) s kérdi P. „*Mi az, a mit a szabad gondolkodóknak a keresztyén vallás nem adhat?*“ Igazságot, békét, nemzeti s családi örömet stb. mindent ad. Buisson használja a „*testvér*“ szót. Honnan vette? S miért nem használja azt

„*atya*“ szót is. Nem oly édes ez, vagy nem szükséges? Azt mondják az ujhítők, az evangéliumról, hogy már *túlhaladott*! Hiszen még el sem *értük*? Egy új lapjok címe: „*A humanitás*“. Melyik s milyen humanitás? Keressetek a szabad gondolkodók között *nagy emberket*! Kiált föl végre *Pédézert*. Nincsenek, nem is voltak, nem is lesznek, mert nem lehetnek sohasem!

A „*Temoignage* 40. számában igen érdekesen van leírva a szabad gondolkodóknak idei ősz, *Rómában*, tehát a pápa székhelyén tartott *kongressusa*, a hol a *dogma balgasága* (sottis-je) ellen protestált 4000 (köztük 700 francia) torok! Zúgott a *Marseillaise*, ragyogott Berthelot előadása, hódított a grand-eloquentia, megrettent Róma, szóval — a „*Raison*“ lap szerint teljes volt a diadal, meg volt a „*bluff*“ mint Amerika mondja.

Ime! ide juttatja a dolgot a haladni nem akaró Róma az ő anathemáival, lourdi csodáival, paduai szent Antaláival s önző úralmával.

Bölcsen, jól s szépen teszik a fr. protestansok, mikor az ilyen világforgató alakulások közepette „*Rostockba*“ a lutheranus *konferentiára* zárandokolnak üdülni, erősödni, vagy pedig otthon „*bibliai ünnepet*“ rendeznek s itt gondolkodnak *Monod* Adolfuk mélyértelmű mondásáról, hogy „*a bibliát Adolfuk mélyértelmű mondásáról, hogy „a bibliát Isten szól hozzánk — a Jézus Krisztus írta — s gondolkodnak a fr. prot. egyházak szövetségének eszméjéről is s annak szükségességéről, mely eszme — a még létező nehézségeknek leküzdése után — valószínűleg testet ölt a közeli jövőben!*“

Krupec István.

A hannoverai belmissiói egyesület a múlt hónapban tartotta rendes évi közgyűlését. Az ünnepi istentiszteletet *Remmers* generálsup. tartotta. A férfi és a női ifjúság intenzívebb lelki gondozása, nem különben az iszákosok és hajósok megmentése képezte egyik főfeladatát. Évi jelentéséből közöljük a következő lélekemelő adatokat: Az egyesületnek van 2600 tagja, vasárnapi újságja 42 ezer, naptára 48 ezer és filléres prédikációi 11 ezer példányban jelennek meg. Az egyesületnek 16 tagja, mint sajtóbizottság, a napi sajtót látja el gondosan válogatott belmissiói és más egyéb egyházi hírekkel. Ifjúsági egyesületeiben és társas otthonában élénk ev. munkásság észlelhető. Női ifjúsági egyleteiben főleg keresztyén érzésű és gondolkozású cselédeket nevel. A betegek ápolása s az árvák gondozása is képezi egyik fontos feladatát. Különböző jótékony intézetei áldásosan működnek. A téli idény alatt a nagyobb közönség részére előadásokat tart *Ecke* bonni tanár a bibliai reformatori üdvhit változatlan életerejéről és hatalmáról, *Hausleiter* greiswaldi tanár Lukács evangéliumának missiói gondolatáról, *Tsacker* göttingai tanár Leibnitről, mint a pogány missió úttörőjéről, *Haak*

wormsi főegyházi tanácsos a keresztyénségről és a művészetéről, *Hanzinger* rostocki tanár az evangéliumról és a modern emberről és *Stange* greifswaldi tanár a szent lélekben való hitéről. Ime ilyen a helmissői munkásság német ev. testvéreinknél.

Eperjes.

Dr. Szilávik Mátyás.

Irodalom.

Ajánlat. A Luthertársaság unszolására hivatalos közlöny kiadása van tervbe véve. Fenntartom régi meggyőződésemet, hogy olyan lapot, a melyik cikkeket is ad ki, tehát a napi renden levő, vita tárgyát képezhető kérdésekhez irányadó módon szól hozzá, kiadni nem lehet hivatalos cég alatt, mert hiszen lapkiadás nem feladata az egyháznak nincs is közege szerkesztőt választani, a szerkesztőnek a vitás kérdésekben irányt szabni; nincs is joga a vitás kérdésekben előre hivatalos vélemény gyanánt tüntetni fel valamely nézetet, nincs joga ilyen lap járatását kötelezővé tenni. Azon ügyekre nézve azonban, amik kizárólag hivatalosak, (körlevelek, rendeletek) bajos és némileg fölösleges külön lapot kiadni, de lehetséges. Minthogy régebben is engem akart megbizni a Luthertársaság a tervezett lap szerkesztésével és én magam is tettem akkor ajánlatot a püspök uraknak; ime megújítom ajánlatomat a hivatalos közlönyre nézve. A szerkesztésért nem kérek semmi tiszteletdíjat, csak a kiadás költségeinek megtérítését kérem a kerületektől.

A püspök urak állapítsák meg tehát a lap alakját, terjedelmét, a hivatalos közlemények kiadásának módját: bármikor megkezdhetjük a hivatalos közlöny szerkesztését.

Orosháza, 1904. dec. 21.

Veres József.

Előfizetési felhívás. „Az apostolok cselekedeteiről írott könyv”-ről hazai teológiai irodalmunkban még nem jelent meg nagyobb munka. Ez új-szövetségi irat behatóbb, mélyebb vizsgálására s tanulmányozására a biblia kritika hívei nem fordítottak oly nagy gondot, mit amelyet fontosságánál, benső értékénél fogva joggal megérdemelt volna. Pedig az őskeresztyénség történetének megírásánál ez nagybecsű, nagyfontosságú okmány, mert Pál levelei mellett elsőrangú forrásul szolgál. E könyv által támasztott problémák megfejtése körül azonban az utóbbi időben mind sürűbben sereglenek az igazságkeresők. Közéjük lépek hát szerény igényű munkámmal én is s megkísérlem e szerfelett értékes új-szövetségi könyvet irodalomtörténeti szempontból megvizsgálni s a problémákat, melyek e könyv vizsgálása s tanulmányozása alkalmával felmerültek, a saját lelkem ítélőszéke előtt megfejtetni. Hogy — egy vagy más tekintetben — mások által is elfogadható eredménnyel-e? — azt majd a szak-bírálat fogja megállapítani. Mun-

kám szakaszai a következők: 1. Az Ap. Csel. adatainak történeti hitelessége. 2. Célja. 3. Forrásai. 4. Szerzője, szerzettési ideje és helye. 5. Kétféle szövege. 6. Adatainak chronológiai meghatározása. — Függelékül ismertetem a magyar theológusoknak az Ap. Csel.-ről alkotott felfogásait. Munkám terjedelme 10 iv lesz. Megjelen december végén. Előfizetési ára 2 (kettő) korona 40 fill., mely összeget sziveskedjenek a mélyen tisztelt megrendelők 1905. január 1-ig címemre elküldeni. Kelt Sárospatak, 1904. december hó. *Harsányi István*, teológiai magán- és főgymn. vallástanár.

Az „Egyetértés” ez idei karácsonyi száma úgy terjedelemre, mint tartalomra nemcsak a hazai, de bizvást mondhatni, a világsajtó egyik feltűnően szenzátiós eseménye lesz. Ezen rendkívüli számnak melylyel már találkozunk legjobb erőink, nemcsak jelen mozgalmas politikai életünket fogja hiven feltárni hanem különösen szépirodalmi részében lesz gazdag elannyira, hogy abban minden irodalombarrát nemes élvezetet fog találni. Jó előre felhívjuk erre a magyar uri közönség figyelmét. „Egyetértés” kiadóhivatala Budapest, IV., Vármegye-utca 11. — Előfizetési árak: negyedévre 10 kor., 1 hóra 3-60 kor. Kedvezményes ár: állami tisztviselők, papok, tanárok, jegyzők részére negyedévi 7 kor. 1 hóra 2.40 korona.

Tudnivalók

„Valamennyi vármegye és városi törvényhatóság első tisztviselőjének és Budapest főkapitányának. Az italmérési üzleteknek vasárnap és ünnepnapokon részben egész napon át, részben csupán az istentiszteletek alatt való zárvatartása iránt nemely törvényhatóság részéről hozzám, illetve a képviselőházhoz intézett és hozzám áttett felterjesztések alkalmából kijelentem, hogy az összes italmérési üzleteknek vasárnap és ünnepnapokon való köteles zárvatartását elrendelőnek nem tartom, mert a munkásosztály egyedül csak a vasár- és ünnepnapokat fordíthatja pihenésre, szórakozásra s így az italmérési üzleteknek épp az étkezés ideje alatt való zárvatartása, magának a fogyasztó közönség érdekeivel sem lenne összeegyeztethető. Minthogy azonban a hozzám tett jelentésekből arról értesültem, hogy az állami italmérési jövedékről szóló 1899. évi XXV. t.-c. 37. §-a alapján az italmérésnél és italelárusításnál követendő egészségügyi rendszabályok és az azok áthágására kiszabandó büntetések, valamint a rendőri és az orvosrendőri felügyelet gyakorlása tárgyában még 1899. évi december hó 2-án 78543 szám alatt kiadott itteni körrendelet 14. §-a 3-ik bekezdésében foglalt azon rendőri rendelkezés, hogy *istentiszteletek és körmenetek alkalmával a templomok közelében, illetve körmenetek elvonulása helyén levő korcsmák és pálkamérések az istentiszteletek és*

körmenetek alatt zárva tartandók, kellően végrehajtva nincs, illetőleg kellően nem ellenőriztetik; minthogy pedig közérkölciségi szempontból kíváló súlyt fektetek arra, hogy ezen rendőri tilalom a legnagyobb szigorral végrehajtsák, felhívom, hogy a vezetése alatt álló vármegye (város) területén levő rendőrhatalóságok (a vezetése alatt álló székesfővárosi m. kir. államrendőrség) figyelmét ezen rendőri tilalomra ismételtén és a legnagyobb nyomatékkal hívja fel, s azokat egyúttal annak felelősség terhe alatti szigorú végrehajtására és a legéberebb ellenőrzésre utasítsa. Budapest, 1904. év augusztus hó 26-án. *Tisza* s. k.

Üzenetek.

Kézirat visszaküldésére nem vállalkozunk.

J. G. Most az év végéig van kifizetve.

Pályázati hirdetés.

Udvarhely vármegyében fekvő **Zsombor** községben üresedésbe jött ev. luth.

papi állásának

betöltése végett, pályázat hirdetik.

Pályázni kívánók kötelesek kérésüket **1905. évi január hó 7-ig** a közhalmi ág. h. ev. kerületi esperességhoz beadni **Lemnekre** u. p. helyb.

A zsombori papi állással összekötött jövedelem a következő:

1. 1800 kor. évi fizetés, beleértve 60-52 kor. kataszteri tiszta jövedelem a papi jó jövedelmező birtok után.
2. Négy ötöd évi korpótlék á: 200—260 kor. értékben, Zsomboron eltöltendő évek után számítva.
3. Szabad lakás, nagy gyümölcskert.
4. Elegendő tűzifa a községi erdőből ingyen.
5. Stóla.

122. 2—1 A közhalmi ág. h. ev. egyházkerületi konzistorium.

Pályázat

a pesti deáktéri ágost. hitv. evang. magyar egyház egy második rendes

lelkészi állást

szervezett és erre az alulírttak nyilvános pályázatot hirdetnek. Ezen új lelkész a városligeti-fasorban a

főgymnásium szomszédságában épült új templomban fogja az istentiszteletet tartani s lelkészi működése az ezen új lelkészi körhöz beosztott területre fog kiterjedni.

Az új lelkész évi fizetése 4000 azaz négyezer korona lesz, a melyhez öt ízben 800 korona ötödéves korpótlék járul akképen, hogy 25 évi szolgálat után megkétszereződik fizetése.

Lakást, vagy természetben fog adni az egyház, vagy 1500 k. azaz (egyezeröttszáz) koronát biztosít lakbér fejében.

Lelekési ténykedése miatt minden tekintetben, tehát a szegényeknél végzendő ingyenes funkciókra nézve is a Deáktéri lelkészeivel egyenlő stóladíjakat kötelez az egyház.

Az ó-év esti áldozatból befolyó összeget a szegények segélyezése végett rendelkezésére bocsátja az egyház.

Fentartja azonban magának az egyház azt a jogot, hogy a hozzátartozó Duna-balparti területet, illetőleg főkegyházakat szabadon oszthassa be az általa eddig rendszeresített s a jövőben szervezendő lelkésziségek között s kijelenti, hogy a beosztás módosítása esetében „szerzett jog” címén sem egyik, sem a másik lelkész korpótlást nem követelhet.

A pályázók küldjék be okmányaikat az alulírott esperes hivatalához **1905-ik évi január hó 31-ik napjáig.**

Kelt Budapesten, 1904. évi dec. hó 15-én.

Fabinyi Gyula s. k. **Bachát Dániel** s. k.
esperes felügyelő. 124. 3—1 esperes

Pályázat.

A gömöri ágost. hitv. evang. egyházmegyébe kebelezett **derencsényi** egyházban, elhalálozás által megüresedett

rendes lelkészi állásra

pályázat hirdettetik. Ezen állással egybekötött javadalmasítás a következőkben mutattatik ki: 1. Az egyház által kimutatott hivány szerint való termények, föld, rét és stóla értéke 690 korona 42 fillér, azaz hatszázkilenczven korona és negyvenkét fillér. 2. Az állam által kiegészített congrua 909 kor. és 58 f. azaz kilencszázkilencz korona és ötvennyolcz fillér.

Pályázni kívánók a szabályrendelet 14 és 15 szakaszaiban foglalt rendelkezések szerint teljesen felszerelt kérvényeiket 1905 év január 12-éig a főesperesi hivatalhoz adják be.

Kelt Gömör-Panyiton és Rozsnyón 1904 év december 17.

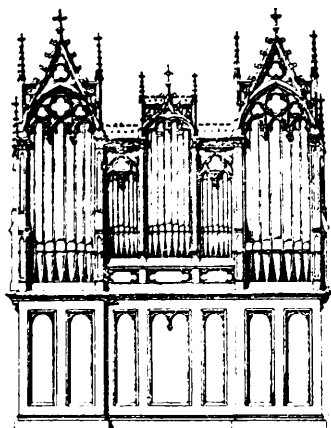
Kubinyi Géza. 125. 3—1. **Terray Gyula.**
egyházmegyei felügyelő. főesperes.

SZALAY GYULA

MŰORGONA-ÉPÍTŐ INTÉZETE

Székesfehérvárott.

ALAPITTATOTT 1879. ÉVBEN.

Elfogad megrendelést a legújabb csőrendszerű légnyomású neimes szőlő hangverseny és templom

orgonák

elkészítésére jutányos árak és több évi jótállás mellett.

Raktáron tart kisebb nagyságu új és átalakított templom orgonákat és harmoniumokat.

Orgonák évi kezelését és gondozását, valamint átalakításokat, javítást, hangolást mérsékelt árak mellett az ország bármely részében gyorsan eszközöl.

Költségvetést ingyen és bérmentve küld.

112. 15-4.

Akarácsonyi és ujévi ünnepek

alkalmából figyelmebe ajánlom a

lelkész és hitoktató uraknak

Gyurátz Ferenc ág. hitv. evang. püspök úr

LELKI VEZÉR

című imakönyvét, melyből most újonnan a nyolcadik kiadás jelent meg.

Ára vászonba kötve 1 korona.

Kapható: 2.—, 3.—, 4.—, 5.— kor. árú kötésben is, — megrendelhető:

KISS TIVADAR könyvkeskedőnél PÁPÁN.

Ugyanott jelent meg:

Gyurátz Ferenc

KÉZI AGENDÁJA

a második kiadásban. Ára füzve 3 K 60 fill. Vászonba kötve 5 K 60 fillér. Bőrkötésben 8 K.

123-25-1

Világhírű!

a „REKORD” festészeti műintézet a ki valóan sikerült életnagyságu arcképeiről, melyeket elismert művészek által készített. Számos (kir. közjegyző által hitelesített) elismerőlevél a világ minden tájáról. 96-20-14

Elsőrangú képek árai:

Olaj-, aquarell- és pastellfestésben fénykép után 48-63. cm. nagyságban ára . . . 20 korona

Legfinomabb kivitelű Blom-, Platin- és krétarajz ára 5 korona

Részletes árjegyzék bérmentve.

Egy élelnagyságu képet készítünk mindenkinek teljesen ingyen, ha részünkre 3 rendelést szerkez és azokat egyenkint vagy egyszerre beküldi

„REKORD” festészeti műintézet

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 46.

Az 1902. évi verscezi ipar és gazdasági kiállításán és az 1901. évi makói ipar és gazdasági kiállításán a nagy diszoklevéllel kitüntette.

Wegenstein C. L.

== első délmagyarországi ==

orgona-építő műintézet

(villamos üzemre berendezve

Temesvárott.

Szállit kitünő, legújabb rendszer szerint készített

== pneumatikus ==

orgonákat

bármily nagyságban

a legolcsóbb árak mellett.

Javítások, átalakítások és hangolások átvételnek, olcsón és kitünő szakértelemmel eszközöltetnek.

Bővebbi felvilágosítással és költségvetéssel szívesen szolgálók.

Az 1896. évi kiállításán a nagy milleniumi éremmel kitüntette. 27-27

Minden család pénzt takarít !!!

Remek 6. szem. kávé készlet minden színben csak 95 kr. f. 1.40 f. 19.0	Finom ajour 6 szem. kávé készlet minden színben csak f. 2.20 f. 2.90 f. 3.45	111. 26-7.		Remek 6 szem. vászon Damaszt Garnitura csak f. 2.10 f. 2.90 f. 3.40 f. 3.90	Szép mintázott vászon törülköző 6 drb. csak f. 1.25 f. 1.72 i. 1.90 f. 2.10
30 rőfös vég csodavászon csak f. 3.65.	30 rőfös vég bőrvászon csak f. 4.15	30 rőfös vég írlandi vászon csak f. 4.95	30 rőfös vég Gyöngy vászon csak f. 54.5	30 rőfös vég rumburgi vászon csak 5.60	30 rőfös vég I-a rumburgi vászon csak f. 6.40
50 rőfös vég bőr vászon csak 8.25	50 rőfös vég írlandi vászon csak f. 9.45	50 rőfös vég rumburgi vászon csak f. 10.40	30 rőfös vég jó minőségű chiffon csak f. 4.65	30 rőfös vég R. Chiffon csak f. 5.40	30 rőfös vég R. Chiffon vászon f. 6.85
3 rőfös vég csikos kanavász csak f. 3.25	30 rőfös vég csikos és koczkás I-ma kanavász csak f. 4.55	30 rőfös vég finom kanavász csak f. 5.40	35 rőfös vég kanavász különlegesség csak f. 6.40	30 rőfös vég fehér csikos csinvat ágyhuzatra csak f. 6.35	30 rőfös vég virágos fehér csinvat ágyhuzatra csak f. 7.40
Remek női ing vászonból, kézi himzéssel csak 85 kr. f. 1.15 f. 1.55	Remek női Chiffon ing schweizi himzéssel csak f. 1.10 f. 1.42 f. 1.74	Remek női háló Corseta nagy választékban csak 98 kr. f. 1.25 f. 1.56	Remek női chiffon nadrág csak 90 kr. f. 1.18 f. 1.45	Remek Chiffon alsó szoknyák himzéssel csak f. 1.35 f. 1.75 f. 2.25	Remek Cloth és posztó alsó szoknyák csak f. 1.65 f. 2.15 f. 3.22
Varrás nélküli vászon lepedő 2 mtr. hosszú és 1 1/2 mtr. széles csak 92 kr.	Varrás nélküli remek vászon lepedő 2 mtr. hosszú, 1 1/2 mtr. széles csak f. 1.05	Nemzetközi keresk. ügynökség Budapest, Kerepesi-ut 65. sz. i.e.		Remek selvem Cloth paplan minden színben csak f. 3.95	Remek Caschmir paplan minden színben csak f. 3.55.

„MAYER“ gépgyár

vas- és fémöntöde részvény-társaság SZOMBATHELY.

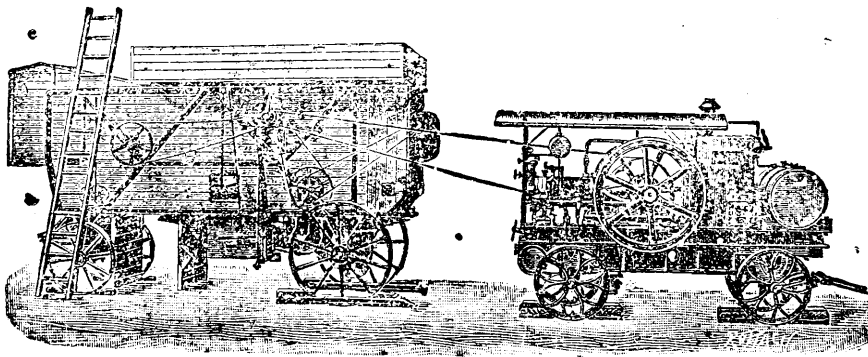
Raktár: Budapest, V., Lipót-körut 15.

Készít mindennemű

Gazdasági gépeket, kitéhető szerkezetű Benzin és szivógáz-motorokat 2-50 lóerőig

Benzin-motoros cséplőkészletek.

Legelősebb üzem!

Tűzveszély kizárva!

25 25-24

Malomépítészeti: Új hengerek, minden e szakmába vágó gépgyártása. Teljes műalmberendezések.

Különlegesség: Legújabb szerkezetű csavaros és szabad. víznyomásmű borsajtók

Osborne D. M.-féle világhírű amerikai arató és kaszáló gépek magyarországi kizárólagos képviselősege. * Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. * Kivánatra minden szükségletre külön költségvetés